

היום נלמד בעזרת ה':

שבת דף כד

אם בא להזכיר של חנוכה (= 'על הניסים') בברכת המזון מזכיר בהודאה (= בברכת הארץ) כמו שבשמונה עשרה מזכיר בהודאה, כיון שכל מהות חג החנוכה הוא הלל והודאה.

האם צריך להזכיר של חנוכה (= על הניסים) במוסף בחנוכה? כלומר בשבת חנוכה או בר"ח טבת שיש בהם תפילת מוסף האם מזכיר במוסף על הניסים הואיל והמוסף הוא חלק מתפילות היום, או שלא מזכיר הואיל ובחנוכה אין תפילת מוסף, והמוסף בא משום שבת או ר"ח?

הגמרא מנסה להוכיח מדברי רב שאמר שהמפטיר בנביא במנחה בשבת (בזמנם היו קוראים הפטרה גם במנחה) שחל בה ר"ח לא צריך להזכיר של ר"ח בברכה האחרונה שבברכות הפטרה, הואיל וההפטרה באה בגלל השבת שהרי בר"ח לא מפטירים. א"כ מוכח שלא צריך להזכיר של חנוכה במוסף הואיל ובחנוכה אין תפילת מוסף. הגמרא דוחה ראיה זו שהרי הפטרה בנביא לא שייכת בר"ח כלל, אבל ר"ח שייך בתפילה שהרי בשחרית מנחה וערבית מזכיר של ר"ח ולכן צריך להזכיר אף במוסף.

הגמרא מנסה להוכיח מדברי רב שאמר שהמפטיר בנביא במנחה ביו"ט שחל בשבת לא מזכיר של יו"ט שהרי לא מפטירים במנחה של יו"ט, ואף שביו"ט בשחרית כן מפטירים. א"כ מוכח שבמוסף לא מזכיר של חנוכה למרות שבשחרית כן מזכיר.

למסקנת הגמרא מזכיר במוסף על הניסים הואיל והמוסף הוא חלק מתפילות היום.

בערבית של יום טוב שחל בשבת לא מזכיר השליח ציבור את של יו"ט בברכת "מגן אבות" שלאחר שמונה עשרה, הואיל וביו"ט לא אומרים כלל את ברכת "מגן אבות" ואף בשבת לא היו צריכים לאומרה, אלא שתיקנוה משום הסכנה (= בתי הכנסיות שלהם היו מחוץ ליישוב, וחכמים תיקנו שיאמרו את ברכת מגן אבות משום המאחרים שלא ישארו לבדם בבית הכנסת ויסתכנו מהמזיקים).

(המשך בדף הבא ↓)

(המשך מדף קודם ↑)

למדנו במשנה לעיל: לא מדליקים באליה ולא בחלב. נחום המדי אומר מדליקין בחלב מבושל, וחכמים אומרים בין מבושל ובין שאינו מבושל אין מדליקין בו. ההבדל בין ת"ק לחכמים הוא שלשיטת אחד מהם (לא ידוע מי) אם הוסיף מעט שמן לחלב מותר לו להדליק בו (כשיטת רב ברוחא לעיל בדף כא).

משנה: אין מדליקים בשמן שריפה (= תרומה שנטמאת) ביום טוב. לדעת רבי ישמעאל אין מדליקים בעטרן (= פסולת הזפת) מפני כבוד השבת, שריוח רע. לדעת חכמים כל השמנים כשרים להדלקה. לדעת רבי טרפון מדליקים רק בשמן זית.

גמרא: הטעם שאין מדליקים בשמן שריפה ביו"ט הוא משום שאסור לשרוף קדשים ביו"ט.

לדעת חזקיה דין זה נלמד מהפסוק "ולא תותירו מִמֶּנּוּ עַד בֹּקֶר וְהִנְתֵּר מִמֶּנּוּ עַד בֹּקֶר בְּאֵשׁ תִּשְׂרְפוּ", שהרי ה"עד בוקר" השני הוא מיותר והוא בא ללמד שהנותר מבשר הקדשים בבוקר ראשון (= יו"ט), תמתין עד הבוקר השני (= חול המועד) ואז תשרוף אותו. לדעת אביי לומדים זאת מהפסוק "עַלֹת שַׁבָּת בְּשַׁבְּתוֹ", כלומר שרק עולת שבת מותר להקריבה בשבת אבל עולת חול אסור להקריבה בשבת ויום טוב. כגון אברי עולת התמיד של ערב שבת או של ערב יום טוב שלא הוקטרו, אסור להקטירם בשבת ויום טוב. ואם הקטרת אברים שהיא עבודה שבמקדש אינה דוחה יו"ט, קל וחומר ששריפת קדשים פסולים אינה דוחה יו"ט. לדעת רבא לומדים זאת מהפסוק "אָךְ אֲנֹכִי יֵאָכֵל לְכֹל נֶפֶשׁ הוּא לְבַדּוֹ יַעֲשֶׂה לָכֶם", שמצוה שאין זמנה קבוע ואפשר לדחותה למחר אינה דוחה יום טוב, והרי שריפת קדשים טמאים אפשר לדחותה למחרת יום טוב ולכן אסור לשורפם ביו"ט.

מושגים בדף

מעמדות: מי שמקריב קרבן צריך להיות עומד ומשמר את קרבנו. בזמן שביית המקדש היה קיים היו מקריבים בכל יום את קרבן התמיד, וכיון שהתמיד היה בא מכספם של כל ישראל הם היו צריכים לעמוד על קרבנם. לכן תיקנו הנביאים 24 משמרות של ישראלים שחלקם היו עולים לירושלים לעמוד על הקרבת קרבן התמיד, וחלקם היו מתכנסים בעריהם ומתפללים על קרבן אחיהם שיתקבל ברצון, והיו מתענים בימי שני שלישי רביעי וחמישי.

